

TARİHİN GÖLGESİNDE DEM VAKTİ

Mustafa UÇURUM

Kalabalık caddenin tam ortasında, dıştan görünüşüyle ilk görenlerin hemen dikkatini çeken heybetli ve gizemli bir yapı. Kanatlı kapısı, kapının nakışları, tokmağı, kapının gıcırdayarak açılışı, içeri girer girmez insanın yüzüne değen serinlik. Tam ortada büyük bir havuz. Fıskiyeli. Birkaç yerinde bakırdan çeşmeler, havuzun şırlıtısı, kuşların cıvıltısı. Bütün bunların arasından dar odaları bir bir selamlayarak yürürken her oda, tarihten süzülen bir ışık huzmesi gibi.

Yazmacılar, ahşaptan oyma baskılarıyla tarihi canlı tutmaya çalışarak etrafına toplananlara, baskı ile yazma yapan usta. Dilinde bildik bir türkü; “başındaki yazmayı da sarıya mı boyadın?”

Biraz ilerde bembeyaz sakalları, apak yüzüyle bir dede. Elinde çekiç, önündeki bakır kazana tutturduğu ahenkle hafif hafif vuruyor. Kazanlar, kap kakak, küçük bakır süs eşyaları, semaver... Hepsinin üstünde el emeği göz nuru olduğunu belli eden bir pırıltı.

Birkaç dükkân ötede talaş kokusunun çok uzaklardan hissedildiği bir atölye. Ahşaptan nakış nakış eşyalar yontan genç usta. Baba mesleğini büyük bir sadakatle yürüttüğü her hâlden belli, alnından düşen damlalar serin mi serin.

Bir ebru ustası, başına topladığı gençlere sanatının inceliklerini öğretiyor. Suda dans eden renklerin sonsuz bestesini öğreniyor hayalleri rengârenk gençler.

Taşhan’ın her köşesi ayrı bir zamandan sesleniyor gibi. Ağır ağır ilerlerken köşede bizim mekân. Hava güneşli ya, kapı önüne çıkmış küçük tabureler. Kimse gelmemiş henüz. Okuldan çıkan soluğu Taşhan’ın bu gizemli köşesinde alıyor. Okulun bütün yorgunluğunu bırakmak istercesine gelen bütün dostlar; hafiflemek için, şiirin, şairin, kitabın kulağını çınlatmak için bir yerlerini alıyor. En erken gelen, çayı ocağa koymuş bile. Çaydanlığın cızırtısı dışardan bile duyuluyor.

Özellikle küçük şehirlerde dost muhabbetini arzulayanların hayalidir küçük bir mekân. İşinden çıkanların, günün yorgunluğundan sıyrılmak isteyenlerin kendilerini atacakları küçücük bir göz odadır hayallerin büyüyeceği muhabbet ocağı.

Bir yanı tarihe yaslı şehirlerde bulunan taşhanlar; sakinliğiyle, şehrin gürültüsünden uzaklığıyla ve gönle şifa olan serinliğiyle hayatımızdaki önemli duraklardandır. Üç-beş aklıevvelin toplanıp böyle bir yerimiz olsun dediği mekânlar hele de tarihî bir geçmişi barındırıyorsa içinde, işte o zaman her şey daha bizdendir.

Tutulan mekânın coşkuyla temizlenmesi, herkesin evinden, tanıdıklarından getirdiği evdeki fazla eşyalar, başköşeye konan kitaplık, özenle yerleştirilen kitaplar ve dergiler. Aklını edebiyata, sanata, dost muhabbetine teslim etmişlerin mutluluk-tan uçmaları için bundan daha iyi bir sahne olamaz.

Tokat'ın Taşhan'ı şehrin en gözde yerinde, en rağbet gören mekânı. Tarihin canlı şahitleri var hâlâ içinde. Tam ortası göğe açılan pencere gibi, bulutları selamlıyor. Küçük küçük odalar var. Her bir oda sanki bir dünyayı gizliyor içinde. Bizimki "Dem Vakti." Çayın deminin yanına sohbetin demi de eklenince altın kanatlı kuşlar havalanıyor Taşhan'ın semalarında.

Sezai Karakoç, İsmet Özel, Erdem Bayazıt, Cahit Zarifoğlu. Bir anda bu isimler ardı ardına sıralanabiliyor. Bir anda Fuzuli'den bir gazel düşebiliyor sohbetin ortasına;

"Hâsulum yoh ser-i kûyunda belâdan gayrı

Garazım yoh reh-i aşkında fenâdan gayrı"

Zaman zaman sohbet halkası genişlese de müdavimleri fire vermeden dem vaktinin yolunu gözlemekteler. Bir derginin yeni çıkan sayısından bir şiir, bir yazının en can alıcı paragrafı ya da birinin ceketinin iç cebinden aheste hareketlerle çıkardığı yeni yazdığı bir şiiri. Katlı kâğıt açılırken çaylardan son yudumlar alınır, herkes pür dikkat okunacak şiire kitlenir, şiirin sesi bir anda önce küçük dem halkasını, sonra komşuları etkisi altına alır.

Bu sahne en az haftada bir kez yaşanır. Bazen de olur ki birkaç hafta yeni bir şiirin sesi duyulmaz. Dergilerdeki şiirler, kitap sayfalarından süzülen dizeler eşlik eder dem vaktine.

Sadece Taşhan değil, şehrin birçok köşesi tarihle olan bağını hâlâ sürdürmekte. Kalenin şehre hâkim noktadan mağrur edalarla her köşeyi temaşa etmesi, Sulu Sokak'ta cumbalı evlerin çiçekli balkonları, kesme taşlarla süslü dar sokaklardaki ahşap evler, hafif bir yokuşla çıkılan Anadolu'nun ilk camisi olan Garipler Camii ve ne kadar restorasyon geçirirse geçirsin ziyaret edenlere aynı huzuru veren Mevlevihane bu şehrin yüzyıllardır atıp duran kalbi gibi yaşamakta.

Dalgın dalgın yürürken bir anda irkildiğiniz bir sestir saat başı çalan Saat Kulesi'nin eskimeyen çan sesi. Kulenin gölgesindeki cami de ilhamını saatin ritminden almaktadır.

Bütün bunlar “Dem Vakti”nde konuşulanlar arasında geçer gider. Bıkmadan ve usanmadan bu şehri konuşur sohbet halkasının müdavimleri. İçinden bu şehir geçsin yeter ki bir bakmışsınız Edip Cansever’den bir şiir mırıldanır bir gönlü yaralı, “Tokatlı diyorlar ya da bir atın başlangıcı” diyerek, bir diğeri İsmet Özel’in Amentüsü’ne başlar, “Tokat aklıma bile gelmezdi babam onbeşli olmasa” ve Cahit Külebi şiirleri yolları tozuttur durur Sivas-Tokat arasında.

Aslında herkesin içinden geçen ama kimsenin söyleyemediği vakit gelince daha bir şenlenir Dem Vakti. Ağır hareketlerle duvardaki bağlama indirilir, birkaç tınlamayla bağlamanın akorduna bakılır ve yine bu toprakların türküleri doldurur Taşhan’ı. Değmen Benim Gamlı Yaslı Gönlüme, Hey Onbeşli Onbeşli, Başındaki Yazmayı, El Çek Tabip Sinem Üstünden, Sabahın Seherinde Ötüyor Kuşlar, Suya Düştü Gülümüz ve daha neler neler.

Şehirlerin gönlünü hoş eden, tarihle olan bağlarıdır. Ne kadar modern yapılar yapılırsa yapılsın, insanlara ancak tarihî dokusunu muhafaza eden mekânlar huzur verir. Kesme taşların arasında, yüzyıllara meydan okuyan yapılar, geçip giden ömrün en değerli sermayesi olarak hayatımızın içinde yer tutmaya devam ettikçe daha bir anlamlı olur yaşamak.

Dem Vakti, hayatın ve çayın tadı tuzudur. Gönüllerin dem vakti, sohbetin en koyu hâli, incinmeyen, incitmeyen ve gönüller yapmak için yollara düşmüş bah-tı şen dostların uğrak mekânı. Hep yaşasın denen ama modernizme direnmeye çalıştıkça göze gelen nadide köşelerden bir köşe. Bir bir kapanmaya başladıkça dükkânların kapısı, bugünü de atlattık dercesine umutla kapanın bir gönül kapısı. Demli bir çay kıvamında.